

Pembroke blev underlagt dennes kommando. Scenen skiftede dog hurtigt igen. I april 1316 var kongen og Lancaster så fjendtligt indstillet til hinanden, at situationen grænsede til borgerkrig, og det gav Aymer nye chancer som en slags »ubundet« trediemand. Han fik nye vigtige opgaver, således en sendefærd i begyndelsen af 1317 til pave Johannes 22. med tre formål: hjælp mod skotterne, bedre betingelser for tilbagebetaling af et lån i 1314 hos paven på 160.000 gylden og udskydelse af deltagelse i korstog men godkendelse af en ekstra »gave« fra gejstligheden til forberedelse af korstoget. Som ledende forhandler havde han en heldig hånd, men skotterne anerkendte ingen af hans aftaler. På hjemvejen fra Avignon faldt han i baghold, fængsledes og blev kun løsladt mod en løsesum på 10.400 pund, hvoraf 2.500 betaltes ved løsladelsen. Dette beløb erstattede kongen, men resten måtte Aymer selv skaffe ved lån.

Hans største politiske bedrift var derefter at have mæglet forlig mellem kongen og Thomas of Lancaster; men tilnærmelsen afløstes i 1319 på ny af mistænksomhed efter et nyt nederlag til skotterne, et forhold der i 1321–22 udløste borgerkrigsagtige tilstande, som afsluttedes med Lancasters tilfangetagelse og henrettelse. Aymer støttede sammen med syv andre jarler kongen, som derefter på ny i løbet af 1322–23 forsøgte at besejre skotterne, men uden held. Aymers sidste måneder – han døde pludseligt 23. juni 1324 – var optaget af politiske missioner, først til Skotland og derefter til Frankrig.

Forfatteren slutter sin fremstilling med et kapitel om jordegods hørende til Pembroke og et kapitel om, hvem og hvor mange der var i hans tjeneste. Der er fem appendix'es til slut, hvoraf nr. 4 indeholder 5 hidtil utrykte breve fra 1308–18 og nr. 5 Pembrokes itinerar 1307–24.

Herluf Nielsen

John Ferguson: English Diplomacy 1422–1461. (Oxford Historical Monographs). At the Clarendon Press (University Press), Oxford, 1972. 000 s. £ 5½.

Denne bog er et forsøg på at skildre »det diplomatiske korps« under kong Henrik 6. af England (1422–61) og resultaterne af de engelske udsendinges arbejde i en række europæiske lande, begyndende med forhandlingerne ved forgængeren Henrik 5.s dødsleje på slottet Vincennes, hvor det gjaldt om at fastholde de politiske resultater af sejren ved Agincourt. Dette fører samtidig ind i bogens første afsnit, som behandler de diplomatiske forhandlinger mellem England og Frankrig til og med 1461, og det angiver også samtidig bogens mønster. De følgende kapitler behandler på samme måde og i samme tidsrum forhandlingerne med de spanske riger og Portugal, med det tyske riges fyrster, med de italienske bystater, med østersølandene, med kejseren og med pavestolen.

I afsnittet om østersølandene behandles tillige forholdet til Danmark–Norge, herunder også problemerne omkring Islandshandelen. Danmark–Norges rolle som en usikker allieret for englænderne i det diplomatiske spil med og mod hansestæderne og den tyske orden fremhæves. De hertil hørende diplomatiske aktstykker er aftrykt i *Diplomatarium Christierni Primi* (Kbh. 1856) nrr. 8, 20, 123, 186 og 214 efter originaler i Rigsarkivet. Tilsvarende udfærdigelser af Kristian 1. findes derimod tilsyneladende ikke bevaret i engelske arkiver, jf. også brev af 15. marts 1450 fra Henrik 6. med forespørgsel, hvorfor den danske konge hverken havde ratificeret eller sendt ambassadører. Spillet ender med et offensivt forbund mellem Danmark og Karl 7. af Frankrig, rettet mod England, jf. original af 20. september 1456 i Rigsarkivet samt andet aktstykke i det engelske Public Record Office (31/8/136).

Bogens sidste hovedafsnit behandler det 15. århundredes diplomati i lov og sædvane. Der gøres op med de forfattere, der har etableret et diplomatiets hierarki, under henvis-

ning til, at det materiale, der danner ryggraden i bogen, ikke giver beviser for noget sådant. Forfatteren redegør for de forskellige former for bemyndigelser, akkreditiver og instrukser, som de engelske udsendinge fik, og sammenligner dem med forskellige ældre og nyere teorier om diplomatiet og dets arbejde.

Bogen afsluttes med to tillæg: det første giver en meget fyldig fortegnelse over udsendinge til og fra de forskellige lande, som har plejet forhandlinger med England – det andet aftrykker en række dokumenter fra forhandlingerne med Frankrig og de spanske riger – hidtil utrykte, og til sidst følger en udførlig bibliografi over trykte og utrykte kilder samt relevant litteratur og endelig et udførligt register.

Herluf Nielsen

J. R. Lander: Crown and Nobility 1450–1509. Edward Arnold, London, 1976. X+340 s. £ 9.95, og samme: *Politics and Power in England, 1450–1509*, sst. 1976, 68 s. £ 1.95 (paper udg. af kap. I).

Bogen rummer et uforandret genoptryk af en række afhandlinger, som professor J. R. Lander i årene 1956–72 publicerede om værkets tema: de politiske magtrelationer mellem kongemagt og højadel i England på Rosekrigenes tid. Desuden er der i en række bilag vedføjet oversigter af forskellig art, f. eks. en fortegnelse over de peers, der kæmpede i Rosekrigenene, med angivelse af deres politiske tilhørsforhold og en liste over medlemmerne af *the Council* under Edward IV, Richard III og Henrik VII.

Lander har fornuftigvis valgt at genoptrykke disse afhandlinger i deres originale skikkelse frem for at forsøge en à jourføring. I stedet har han i en omfattende introduktion på 56 sider redegjort for, på hvilke punkter han har ændret opfattelse i den mellemliggende tid. Introduktionen bliver derved samtidig en værdifuld à jourført oversigt over den sidste menneskealders forskning på feltet og supplerer således på udmærket vis Margaret Hastings' og Bertie Wilkinsons efterhånden noget bedagede oversigter fra 1960'erne (i *Speculum*, vol. XXXVI og XLII).

En egentlig anmeldelse af disse allerede tidligere publicerede afhandlinger tjener næppe noget fornuftigt formål. Blot må det siges, at afhandlingerne tilsammen tegner et udmærket billede af det erkendelsesmæssige grundlag for det, der hele tiden har været et hovedsynspunkt i Landers forskning: påvisningen af de stabiliserende elementer i det politiske liv i det 15. århundredes England. I mange menneskers bevidsthed står Englands politiske historie på Rosekrigenes tid vist stadig som et mønstereksempel på kaos, hvilket sikkert ikke mindst hænger sammen med barndommens læsning af Walter Scotts romancer. Det er én af J. R. Landers ubestridelige fortjenester, at han ved sin forskning har påvist, at det politiske liv under den tumultariske overflade besad en høj grad af stabilitet, og at der eksisterede en klar kontinuitet mellem såvel Lancaster- og York-regimerne på den ene side som York-perioden og Tudor-styret på den anden både på det politiske og det administrative plan. Dette synspunkt har han i sammentrængt form udviklet i bogen *Conflict and Stability in Fifteenth-Century England* (1969). Med det foreliggende værk giver han os nu tillige en nem adgang til de mange delundersøgelser, der udgjorde grundlaget for synspunkterne i denne bog.

Ingen af de ti her genoptrykte afhandlinger er ligegyldige. De udgør hver især et nødvendigt led i den proces, der har ført til den moderne forsknings ændrede opfattelse af det 15. århundredes engelske historie. Landers omfattende pionerarbejde på feltet retfærdiggør fuldt ud dette genoptryk, og det tjener samtidig forlæggeren til ære, at bogen teknisk set er forbilledligt udført og forsynet med et udførligt og nøjagtigt index.

Knud J. V. Jespersen